

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Nyman, Tarja; Mäntylä, Katja; Kajander, Kati

Title: Lapset kielileirillä: iloisia ilmeitä ja hymyjä

Year: 2015

Version:

Please cite the original version:

Nyman, T., Mäntylä, K., & Kajander, K. (2015). Lapset kielileirillä: iloisia ilmeitä ja hymyjä. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 14.4.2015(Huhtikuu).
<http://www.kieliverkosto.fi/article/lapset-kielileirilla-iloisia-ilmeita-ja-hymyja/>

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Lapset kielileirillä: iloisia ilmeitä ja hymyjä

Tarja Nyman, Katja Mäntylä ja Kati Kajander

Maailman terveysjärjestön WHO:n kouluviihtyvyyttä mittaavista tutkimuksista ilmenee, että mukana olevista 43 maasta Suomi sijoittui sijalle 40 kysyttäessä 11–15-vuotiailta, kuinka moni pitää koulunkäynnistä (HBSC 2010). Suomalaisissa kouluissa ei viihdytä. Tilanne on huolestuttava, sillä koulu on lasten ja nuorten työpaikka, jossa he viettävät vähintään 10 vuotta elämästään. Tässä artikkelissa kuvaamme, kuinka pyrimme purkamaan muun muassa em. tutkimuksessa esiin tullutta kouluun ja oppimiseen liittyvää viihtymättömyyttä kielileireillä, joita järjestämme Jyväskylän yliopiston Kielikampus-yhteistyönä.

Kielileiristä

Ensisijaisena kimmokkeena kielileirin järjestämiselle olivat koululaisten yhä vähenevät kielivalinnat ja suomalaisten kaventuva kielitaito (Kumpulainen 2012). Tärkeäksi koimme myös kielenoppimisen ja -opetuksen työtapojen monipuolistamisen ja kielitietoisuuden lisäämisen. Asetimme leirille kolme tavoitetta: 1) lasten tutustuttaminen uuteen kieleen ja kulttuuriin leikin ja toiminnan kautta, 2) uudenlaisen harjoitteluympäristön tarjoaminen opettajiksi opiskeleville sekä 3) lasten ja opettajaopiskelijoiden herättely havainnoimaan kieliä ja kielenkäytön mahdollisuuksia omassa ympäristössään.

Ensimmäinen kielileiri järjestettiin kesäkuussa 2012 Jyväskylän yliopiston Kielikampus- ja Jyväskylän kaupungin yhteistyönä. Tässä pilotissa 20 lasta tutustui viikon ajan saksan kieleen ja kulttuuriin saksanopettajiksi opiskelevien johdolla leikkien, leipoen ja liikkuen. Sekä lasten että opettajaopiskelijoiden myönteisten kokemusten

kannustamina järjestimme seuraavana kesänä uuden leirin. Vuonna 2013 leiristä tuli monikielinen. Leirillä oli mukana 60 lasta, ja kielinä saksa, ruotsi ja venäjä. Vuotta myöhemmin 72 leiripaikkaa täyttyivät vajaassa kymmenessä minuutissa, ja varasijoille jäi yli sata lasta. Vuoden 2014 kielivalikoimaan kuuluivat saksa, ruotsi, venäjä ja englanti. Kesän 2015 kielivalikoima on muuten sama kuin vuonna 2014, venäjä vain on vaihtunut ranskaksi. Leirin kielet valikoituvat sen mukaan, minkä kielen opettajaopiskelijoita ilmoittautuu mukaan ohjaajiksi. Lapset puolestaan saavat ilmoittautumisvaiheessa valita leirikielistä itselleen ”ykköskielen” ja heidät pyritään jakamaan ryhmiin näiden ensisijaisten toiveiden mukaan. Viime kesänä leirillä ohjaajina toimi kieltenopettajien työpareina luokanopettajaopiskelijoita. Käytäntöä jatketaan tänäkin vuonna, koska molemmat pystyivät ammentamaan toistensa vahvuuksista ja tietotaidosta.

Iloa kielikasvatukseen

Opetukseen ja oppimiseen kohdistuu useita vaatimuksia. Tiedollisten, taidollisten ja sosiaalisten valmiuksien ohella painotetaan oppilaan, yhteisön ja yhteiskunnan kansallisen ja kansainvälisen hyvinvoinnin edistämistä (POPS 2016, 16). Opettajan tulee opetus- ja kasvatustehtävässään ajatella lasta ja lapsen tarvitsemia tietoja ja taitoja muutoinkin kuin opetukselle asetettujen vaatimusten ja opettajan oman opetusaineen näkökulmasta (Hargreaves 2007). Oppimisen ilon ja mielihyvän kokemuksen luominen ovat tärkeitä opetuksen tavoitteita, sillä ne kehittävät oppilaan valmiutta ja kykyä ottaa riskejä (POPS 2016, 14). Opettaja voi toimia myönteisten tunteiden luoja esittelemällä oppiaineksen innostavasti ja mielenkiintoisessa muodossa, ja näin saada oppilaat kiinnostumaan aiheesta (Järvilehto 2014, 167; Tapola & Niemivirta 2014). Ilon kokemiseen vaikuttavat myös oppilaan mahdollisuus vaikuttaa käytettyihin työtapoihin (Järvilehto 2014, 29) sekä yhteistyö toisten oppilaiden kanssa (POPS 2016, 11). Oppilaan oman luovuuden hyödyntäminen sekä yhteistyötaidot ovatkin nousseet useissa yhteyksissä merkityksellisiksi seikoiksi oppimisen ilon kannalta (esim. Pyykkö 2014).

Rantalan (2006, 35) mukaan ilo sitoo oppijan oppimisprosessiin, sillä ihminen pyrkii luontaisesti kohti toimintaa, jossa hän voi kokea sitä. Oppilaat kokevat iloa eri tavoilla ja erilaisista asioista. Yksilön kognitiiviset ominaisuudet, voimavarat ja persoonallisuus vaikuttavat ilon kokemiseen. Ilo voikin olla hetkittäistä, hersyvää, vallatonta tunnetta, mutta myös rauhallista ja tasaista. (Rantala 2006, 31.) Monipuoliset työtavat edistävät osaltaan oppimisen iloa ja tukevat lapsille ominaista luovaa toimintaa sekä vahvistavat eri aistien käyttöä (POPS 2016, 28). Työtavoilla onkin suuri merkitys oppimisen mielekkyyteen. Leikit, pelit, fyysiset aktiviteetit, kokemuksellisuus ja muut toiminnalliset työtavat sekä taiteen eri muodot mainitaan opetussuunnitelman perusteissa oppimisen

iloa edistävinä, luovaa ajattelua ja oivaltamista vahvistavina seikkoina (POPS 2016, 18). Erityisesti kieliopintoja aloitettaessa oppimisen ilon periaate on erityisen tärkeä, sillä myönteiset kokemukset ja hyvä muistot kannustavat jatkamaan opiskelua myöhemminkin elämässä (Rantala 2006).

Lasten kokemuksia kielileiriltä

Kesän 2014 leiriltä keräsimme tutkimusaineistona omakuvat kaikilta 72 lapselta. Tehtävänä oli piirtää kuva 'Minä kielen X leirillä'. Kuten edellä kerroimme, saavat lapset ilmoittautumisvaiheessa valita itselleen "ykköskielen" ja ryhmiä muodostetaan sen mukaan montako ko. kielen opiskelijaa on ohjaajana. Viime vuonna leirillä oli kaksi ruotsin, kaksi englannin, yksi saksan ja yksi venäjän ryhmä. Jokaisessa ryhmässä oli 12 lasta ja 3 ohjaajaa. Kuvien perusteella valittiin jokaisesta ryhmästä (N=6) yksi lapsi haastateltavaksi, ja haastattelussa kyselimme tarkemmin leirikokemuksista. Palautetta leiristä saatiin myös vanhemmilta ja opiskelijoilta kerätyistä palautteista leirin jälkeen. Tässä artikkelissa käsittelemme vain lasten kokemuksia.

Ensimmäinen huomiomme omakuvista oli se, että jokainen kuva oli yleissävyltään iloinen. Kuviin oli piirretty hymyileviä kasvoja kirkailla väreillä. Kuvista välittyi myös tekeminen ja yhdessä oleminen. Viikon aikana ryhmät pelasivat erilaisia pelejä, leipoivat, askartelivat, tekivät pinssejä ja kävivät retkillä. Yksi ryhmistä käsikirjoitti, näytteli ja kuvasi videon uudella kielellä. Leiriläisten mielestä kaikenlainen tekeminen ja yhdessäolo olivatkin leirin parasta antia. Leirillä liikuttiin paljon, ja erilaiset pelit olivat jääneet leiriläisten mieleen. Viikon kohokohdiksi nousivat yksinkertaiset asiat, kuten makkaranpaisto koko leirin yhteisellä eläinpuistoretkellä. Kuvissa ei myöskään unohdettu uutta kieltä ja sen kulttuuria: kuviin oli piirretty omaan leirikieleen kuuluvia lippuja ja ruokia ja kirjoitettu leiriltä mieleen jääneitä sanoja.

Haastatteluissa, joissa kyselimme tarkemmin leirikokemuksia, nousivat vielä vahvemmin esiin uudet kaverit ja yhdessä tekeminen. Leiripuhusta mikään ei tuntunut vastenmieliseltä tai tylsältä, ehkä osin siksi, että lapset pääsivät itsekin vaikuttamaan sisältöihin, sillä leiriohjaajat antoivat usein heille vaihtoehtoja, mitä tehdään. Yksikään päivä ei ollut samanlainen, vaan joka päivälle oli jotain uutta tekemistä. Uusi kieli tuntui kiinnostavalta ja hauskalta, ja vaikka joku lapsista mainitsi jännittäneensä uuden kielen puhumista, leirin ilmapiiri oli rohkaissut kokeilemaan opittuja taitoja. Kun ensijännityksestä oli päästy, uutta kieltä oli esitelty kotonakin. Uudelle kielelle keksittiin käyttökohteita tulevaisuudessa ja mietittiin sen valitsemista koulussa.

Koska leiri on lomatoimintaa, sillä ei ole oppimistavoitteita eikä oppimisesta edes puhuta. Leirin ohjaaja on opastettu siihen, että tekeminen on keskiössä, uutta kieltä käytetään mahdollisimman paljon, ja lapset ovat lomalla viettämässä rentoa aikaa. Lasten kokemuksia kuunnellessa rentous ja hauskuus välittyvät hyvin selvästi. Tämä varmasti osaltaan on vaikuttanut myös myönteisiin käsityksiin uudesta kielestä.

Miksi iloa tarvitaan?

Jos koulussa ei viihdytä ja osa (kieli)opinnoista koetaan pakkopullana, mutta kielileirillä on kivaa ja uudessa kielessä on vain positiivisia sävyjä, voisiko koulujen kielenopetus oppia jotain leiristä? Ohjaaja jututtaessamme ohjaamisen vapaus oli ihastuttanut heitä: kukin ohjaaja on voinut tuoda leirille mukaan omia kiinnostuksen kohteitaan ja erityistaitojaan, joita viime kesänä olivat esimerkiksi sirkusharrastus tai kriketti. Kun leirillä ei ole ollut opetussuunnitelmaa tai oppimateriaaleja toimintaa raamittamassa, ohjaajat ovat päästäneet mielikuvituksensa valloilleen. Tämä on näkynyt leirin sisällöissä ja myös ohjaajien omassa asenteessa. Lisäksi lapset itse saivat esittää toivomuksia leirin aikana, ja heitä myös kuunneltiin (ks. POPS 2016). Tällainen osallistaminen vahvisti positiivisia kokemuksia.

Osa leirin hauskuudesta varmasti johtui siitä, että siellä ei ollut oppimistavoitteita eikä kukaan mitannut, oliko leirillä opittu tietyt sanat ja rakenteet. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö leiriltä olisi tarttunut kieltä mukaan. Kun pannukakkutaikina sekoitettiin ruotsiksi ja pannarin paistumista odotellessa leikittiin kauppaa på svenska, peruselintarvikkeet tulivat yhtä tutuiksi kuin ruotsin kirjan sivuilta ja harjoituksista. Kun jalkapalloa pelatessa pelinumerot lueteltiin saksaksi samoin kuin ohjaajien ohjeet pelaajille, reppuun sujahti lukusanojen lisäksi liikkumisen verbejä ja käskymuotoja.

Kieltä yleensä opiskellaan, jotta sitä voitaisiin käyttää erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Kuitenkin toiminnan ja vuorovaikutuksen sijaan keskeiseen rooliin kielenopetuksessa nousee usein oppikirja (Luukka ym. 2008). Vaikka oppimateriaalit ovatkin pullollaan hyviä tekstejä ja harjoituksia, niihin tukeutuminen usein sitoo sekä opettajan että oppilaat luokkahuoneeseen opiskelemaan varsin perinteisesti. Pari- ja ryhmätehtävät tuovat vaihtelua, mutta kielen opiskelu on usein varsin yksinäistä, opettajajohtoista puurtamista (Luukka ym. 2008). Voisiko ajatella, että sen sijaan, että jokainen tekee harjoituksia omasta kirjastaan tai omalta ruudultaan, koko ryhmä silloin tällöin lähtisikin luokkahuoneen ulkopuolelle vaikkapa etsimään koulun pihalta löytyviä asioita vieraalla kielellä? Kielen oppiminen on todellista elinikäistä oppimista, sillä kieli muuttuu koko ajan ja kielenkäyttäjän on syytä pysytellä

ajan tasalla muutoksista. Oman elinympäristön ihmettely, kielen käyttäminen ja kielellä tekeminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa ovat keinoja, joilla kielitaitoa pidetään yllä. Miksi ne eivät voisi olla myös keinoja, joilla kielitaitoa luodaan? Oppimisen iloa voidaan luoda myös erilaisilla työtavoilla. Leikit, pelit, fyysiset aktiviteetit, kokemuksellisuus ja muut toiminnalliset työtavat sekä yhdessä tekeminen olivat leirillä iloa tuottavia elementtejä. Niiden tuominen koulumaailmaan, aineesta riippumatta, toisi varmasti kaivattua iloa oppimiseen ja oivaltamiseen.

Kirjoittajista Tarja Nyman on kielipedagogiikan lehtori opettajankoulutuslaitoksessa, Katja Mäntylä yliopistonlehtori kielten laitoksessa, ja Kati Kajander kielipedagogiikan lehtori opettajankoulutuslaitoksessa Jyväskylän yliopistossa.

Lähteet

HBSC 2010 = Health behaviour in school-aged children. [Viitattu 26.2.2015]
<http://www.hbsc.org/publications/datavisualisations/>

Hargreaves, A. 2007. Sustainable leadership and development in education: creating the future conserving past. *European Journal of Education* 42(2), 223–233.

Jantunen, T. & Haapaniemi, R. 2013. Iloa kouluun. Avaimia kouluviihtyvyyteen. Juva: PS-kustannus.

Järvilehto, L. 2014. Hauskan oppimisen vallankumous. Juva: PS-kustannus.

Luukka, M.-R., Pöyhönen, S., Huhta, A., Taalas, P., Tarnanen, M. & Keränen, A. 2008. Maailma muuttuu – mitä tekee koulu? Äidinkielen ja vieraiden kielten tekstikäytännöt koulussa ja vapaa-ajalla. Jyväskylä: Soveltavan kielentutkimuksen keskus.

POPS 2016=Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Helsinki. Opetushallitus.

Pyykkö, P. 2014. Developing the pedagogy of joy as a teacher researcher through project action research called *Sleeping Beauty*. *Journal of Teacher Research* 3/2014.

Rantala, T. 2006. Oppimisen iloa etsimässä. Juva: PS-kustannus.

Tapola, A. & Niemivirta, M. 2014. Kiinnostus – tunteiden kuningatar vai kesytön Tarzan? Teoksessa L. Uusitalo-Malmivaara (toim.) Positiivisen psykologian voima. Juva: PS-kustannus, 294–317.